

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 54
Godina XXVII
Novembar, 2022.
[str. 319-320]

© Monos 2022

Mirko Jeleč, Devedeset
druga

Planjix Tešanj, 2022.

Mirko Jeleč je rođen 1956. godine u prigradskom naselju Doboja Makljenovac. Novinarstvu se počeo baviti još u srednjoj školi–dobojskoj gimnaziji u kojoj je izlazio, u to vrijeme, popularni đачki list „Koraci“. Na stranicama tog lista napravio je svoje prve korake u novinarstvu. Nešto kasnije pojavio se na talasima Radio Doboja kao urednik vrlo slušane omladinske emisije „Poplit“ kojoj je dao svoj lični pečat. Po završetku studija književnosti na Pedagoškoj akademiji, zaposlio se u regionalnoj novinsko-izdavačkoj kući „Glas komunа“ i Radio Doboj gdje ostaje sve do 1981. godine kada prelazi na mjesto urednika-novinara dopisnika Radio Sarajeva za dobojsku regiju. Zadnji raport o situaciji u Doboj objavio je na Radio Sarajevu u „Podnevnoj hronici“, 2. maja 1992. godine. Narednog dana Doboj su zauzele srpske policijske i paravojne snage. Tragični epilog je poznat.

Usljed represije i terora, te opasnosti po vlastiti život i život svoje porodice, napustio je Doboj zajedno sa stotinama i hiljadama stanovnika tog grada nesrpske nacionalnosti i postaje izbjeglica. Prvo se skrasio u Njemačkoj, gdje je ubrzo postao saradnik moćnih Radio stanica Deutsche Wele Dojče i Slobodna Evropa. Izbjeglički putevi kasnije će ga odvesti u daleku Kanadu, gdje sa svojom porodicom živi već skoro tri decenije. Svoje zrele godine provodi u najzelenijem gradu na planeti, kanadskom Vankuveru–mješavini ljudi, kultura i tradicija.

Kao izdanak najbolje škole dobojskog novinarstva, objavio je mnoge reportaže i druge novinske tekstove, prije svega o Dobojljama na svim meridijanima svijeta, a najviše u postratnim „Dobojskim novinama“, „Našim novinama“ i brojnim internet portalima. Autor je knjige „Čekaonica za snove (2011.) u kojoj je pronašao i u 72 priče uslikao portrete baš toliko svojih sugrađana, rasutih po svim kontinentima. To su njegove komšije koji su se nakon tragičnih događaja devedesetih godina, bježeći od zla, rasuli po raznim krajevima svijeta. Mnogi od njih na taj daleki put, najčešće nisu uspjeli ponijeti ništa osim uspomena. Takvu sudbinu imao je i sam naš autor. Borba za integrisanje u nove sredine i sjećanja na rodni grad, djetinjstvo, mladost, prijatelje, ljubavi i nade po pravilu nose unutarnje sukobe sa samim sobom. Neko ih je mogao istjerati iz rodnog grada, ali grad iz njihovih duša nikada.

Baš ta geografski daleka i poprilično duga vremenska distanca kod Mirka je probudila novinarski inat, pa je pored „Čekaonice za snove“ napisao monografiju o rodnom Makljenovcu „Makljenovac, put u prošlost – povratak u budućnost“ (2013.), te priredio antologiju stvaralaštva dobojske dijaspor pod naslovom, „Preživjele riječi“ (2018.). Za svoj novinarski rad dobitnik je više nagrada i priznanja, a znajući ga kakav je majstor pera, siguran sam da će iz njegovog računara izaći još mnogo lijepih i dobrih knjiga, a bit će i nagrada...

Posljednja njegova knjiga pod naslovom „Devedeset druga“ (2022. drugo izdanje) doživjela je nezapamćeni interes javnosti, pa se očekuje i njeno treće izdanje. Knjiga je svojevrsno dokumentarno podsjećanje na trideset godina od agresije na našu zemlju. Računali smo da se nikada i nikome neće više ponoviti ni logori, ni Srebrenica, Prijedor, Dobojski Markale, Makljenovac... Dešava se, nažalost.

O suludim vremenima 92. u Doboju u ovoj knjizi autor je progovorio iz dubine duše. Ogolio je politike i odgovorne ljude tog vremena i bez dlake na jeziku iznio činjenice.

Knjiga je satkana od dvadeset sedam briljantno novinarski obrađenih eseja o sudbini Doboja, bosanskohercegovačkog grada na tri rijeke (malo ih je takvih u Bosni i Hercegovini), zatočenog grada tokom nesrećne devedeset druge. Sadržaj knjige autor je posvetio novijoj povjesti koju je i sam djelimično (pro)živio i svjedočio. Kao dopisnik-urednik tadašnjeg Radio Sarajeva suočio se u vlastitom gradu sa brojnim dešavanjima za koja ni sam nije bio svjestan, niti je vjerovao da se mogu desiti, a dešavala su se svaki dan agresije na Bosnu i Hercegovinu (1992. – 1995). Dobojske priče iz ove knjige ostaju kao povijesni pečat neljudskog u čovjeku i nestvarno hrabrog u žrtvi.

Autor je na ovoj knjizi radio više od tri godine iščitavajući na hiljade i hiljade stranica raznih spisa Haškog tribunala, zapisnika i

iskaza svjedoka. Osim toga, u želji da sve što napiše bude autentično, nije se libio za vrijeme svojih kratkih boravaka u domovini provesti sate i sate sa ljudima koji u sebi nose rane i na tijelu i u duši te dvedeset druge, obavljao sa njima brojne intervjuve, snimao i sve posložio u korice ove knjige. I sve potvrdio provjerenim historijskim činjenicama, što se ističe kao specifičnost ovoga štiva. Zato je knjiga „Devedeset druga“ najbolja analitika tog tragičnog dobojskog perioda, a pogotovo što se na ovakav, istraživačko-dokumentaristički način u prilaženju ratnim dešavanjima niko do sada nije bavio.

Kao novinar, Jeleč se isključivo posvetio glavnoj profesionalnoj premisi – istini, pa ne bi pogriješio da je na ovu knjigu stavio naslov „Zov istine“. Autor se nije mogao (s)miriti niti pomiriti sa užasima koji su se dešavali u njegovom rodnom gradu te devedeset druge, pa se prije svega kao čovjek, suprug, otac, intelektualac suočio sa moralnom novinarskom obavezom – da se zapiše i objelodani istina, a istina je u pravilu prva žrtva agresije. Zato je plemenito nastojanje i napor svih onih koji se trude da se sve što se dešava, što se dešavalo i što će se dešavati zapiše, objavi i ostavi budućim generacijama kada se budu interesovali i tragali za nekim zrcem povjesti – nek se zna.

Ovo štivo zasigurno će zauzeti jedno posebno dokumentarno mjesto u novijoj povjesti Doboja. Uprkos svakom osporavanju i negiranju istine o tome šta se desilo ovom gradu te devedeset druge.

Na kraju, želim s razlogom, spomenuti da je ilustracije i korice za ovu knjigu uradio akademski slikar, magistar grafike Jadranko Durmić, Dobojlja, rođen 1950. godine, koji je izlagao preko stotinu puta širom zemlje i u inostranstvu. Između ostalih, njegova djela su izložena i u biblioteci Mitrpoliten muzeja u Njujorku. Živi i radi u Minhenu.

Miralem Begić